

ВІДГУК

офіційного опонента про дисертаційне дослідження У Яньліня на тему: “Підготовка майбутніх вчителів до роботи з обдарованими дітьми в неформальній освіті КНР”, представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями) в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Актуальність дисертаційної роботи. Обдаровані діти завжди розглядаються як національне надбання щодо формування інтелектуальної, спортивної, творчої еліти будь-якої нації. І кожна країна та суспільство, підходить до практичного вирішення цього питання власним шляхом, спираючись як на автентичні історико-суспільні здобутки, так і на розуміння самого поняття “обдарована дитина” в конкретний відрізок часу. Важливість обдарованих дітей для розвитку Китаю, як сучасної країни, що спрямовує свої зусилля на модернізацію, новітні технології, розвиток та домінування у певних галузях науки та техніки, і намагається вирішувати ці питання здебільшого через освіту (традиційний для китайців підхід), визначено у низці нормативних актів країни як галузевого, так і загальнонаціонального рівня, що свідчить про постійну роботу керівництва країни щодо означеної проблематики. Сьогодні КНР вкладає багато зусиль (фінансових, організаційних, промоутерських тощо) для того, щоб не тільки надати основній масі молоді та дітей якісну сучасну освіту з використанням нових технічних та освітніх технологій, але і виокремити з їх числа перспективних, таких, які, при належній педагогічній увазі, зможуть принести велику користь країні та світу.

З огляду на вищезазначене, обрана здобувачем тематика дослідження є актуальною, практично спрямованою і підіймає певний пласт проблем щодо педагогічних практик КНР. Неформальна освіта в західному (зокрема, і українському) розумінні цієї соціально-педагогічної реалії є досить новим поняттям для сучасного Китаю, так саме, як і поняття про обдарованих дітей як особливу категорію представників молодого покоління, які потребують особливої педагогічної та соціальної уваги. Тут можна помітити певні невідповідності в освітній практиці КНР: більшість роботи з обдарованими дітьми делеговано державними закладами освіти саме в сектор неформальної освіти, і спрямованої підготовки педагогів під час їх навчання у вищих та фахових закладах освіти педагогічного профілю для роботи в недержавному секторі не відбувається.

Актуальність цього дослідження підвищуються тим, що на сучасному етапі в КНР відбувається стрімкий процес формування ринку освітніх послуг, альтернативний до державної освіти, який керівництво країни намагається

взяти під контроль через потребу в монополізації ринку ідеологічного впливу на підростаюче покоління. Ми стаємо свідками появи нових форм взаємодії секторів формальної та неформальної освіти, які спрямовані на забезпечення результату із заздальгідь заданими параметрами: формування високоякісного, сучасного, технологічного, цифрового освітнього середовища, яке б також в своєму функціонуванні спиралося на національні здобутки та традиції.

Дисертаційне дослідження виконано як складову частину комплексних програм науково-дослідної роботи кафедри початкової і професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди «Сучасні освітньо-виховні технології в підготовці вчителів» (державний реєстраційний номер 0111U008876) та «Інноваційні технології в підготовці фахівців різних галузей» (державний реєстраційний номер 0120U104987).

Основні положення дисертаційної роботи висвітлено у 12 працях (з них 6 - одноосібні): 2 статті – у наукових фахових виданнях України, 3 статті – у виданнях, що включені до наукометричної бази даних Web of Science Q 3, 1 – частина колективної наукової праці, опублікованої англійською мовою в країні Європейського Союзу (Австрія), 7 тез доповідей у збірках міжнародних конференцій.

Слід зазначити, що **наукова новизна роботи** обумовлена, перш за все, тим, що представлене дослідження є першим в українському педагогічному просторі, яке присвячене питанням підготовки майбутніх вчителів до роботи з обдарованими дітьми та молоддю саме в секторі неформальної освіти (проблема, яка також є досить актуальною і для української педагогічної практики). Іншими вагомими результатами, отриманими в дисертаційному дослідженні, на наш погляд, є наступні:

1) висвітлення сутності ключових для дослідження понять (“неформальна освіта”, “недержавна освіта”, “приватна освіта”, “обдаровані діти”, “обдарованість”) з огляду на сучасні китайські педагогічні реалії та чинне законодавство;

2) визначення етапів формування неформальної освіти як сектору надання освітніх послуг в сучасній КНР та форми її взаємодії з формальною освітою в країн з обґрунтуванням кожного з етапів, що суттєво розширює інформацію для українських та європейських дослідників про перебіг історико-педагогічних процесів в КНР;

3) узагальнення та аналіз теорії і практики підготовки й перепідготовки вчителів КНР до роботи з обдарованими дітьми в закладах неформальної освіти як в державних педагогічних закладах вищої та професійної освіти,

так і іншими засобами: самоосвіта, онлайн освіта, педагогічна інтернатура, підготовка фахівця на робочому місці тощо;

4) визначення ролі держави у підготовці майбутніх вчителів до роботи з обдарованими дітьми, роботи в закладах неформальної освіти та контентного наповнення освітніх програм для навчальних закладів педагогічного профілю, зокрема і приватної форми власності в країні.

Схвалення викликає нестандартний підхід автора дослідження до написання параграфу 3.3, який традиційно в таких роботах присвячено перспективам впровадження позитивного досвіду однієї країни в педагогічну практику іншої. Цілком обґрунтованим є надання прогнозів щодо перспектив розвитку сектору неформальної освіти в КНР, оскільки сама ця система, як доводить автор в параграфах 3.1 та 3.2, сьогодні знаходиться у стадії відродження після руйнації, спричиненої низкою законодавчих актів 2021 р.

Характеристика основних положень роботи. Дисертаційна робота складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

Список використаних джерел містить 266 найменувань, з них 192 — іноземними мовами, з яких — 109 є автентичними китайськомовними джерелами. Більшість джерел іноземними мовами презентуються в українському науковому просторі вперше та представляють собою як нормативні документи, так і сучасні китайські дослідження з обраної та суміжних тематик, що також представляє собою наукову цінність зокрема для української науки та подальших наукових розвідок у педагогічній галузі.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання дослідження, предмет дослідження, об'єкт дослідження, методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів, особистий внесок здобувача, подано відомості щодо апробації отриманих результатів та їх впровадження.

У Розділі 1 проаналізовано основні підходи до поняття “обдарованість” в китайській фаховій літературі як в історичній ретроспективі, так і з огляду на сучасні дослідження та законодавство. У Розділі аналізуються як традиційні для китайського історико-соціального процесу форми роботи з обдарованими дітьми (наставництво, самоосвіта, наслідування, підготовка до іспитів кецюй тощо), так і концепції, які сформувалися в КНР протягом другої половини ХХ ст. та заклали підвалини сучасних підходів як до розгляду поняття “обдарованість”, так і принципів роботи з обдарованими дітьми, а, отже, і принципів підготовки майбутніх вчителів до роботи з цією категорією дітей та молоді, в сучасній фаховій літературі країни. У Розділі ґрунтовно

проаналізовано соціальні проблеми, які гальмують розвиток системи педагогічної роботи держави з обдарованими дітьми (збільшення кількості розлучень та виховання дітей в родинях дідусів та бабусь, яка заважає своєчасно розпізнати обдаровану дитину; використання поняття “обдарована дитина” як маркетингового ходу з боку освітніх закладів; відсутність профільних навчальних закладів та інституцій в сільській місцевості тощо); подано характеристику сучасним підходам до педагогічної роботи з обдарованими дітьми в КНР на основі державних нормативних актів, які передбачають залучення іноземних наукових розвідок та практик до розширення та модернізації роботи з обдарованими дітьми в КНР та використання авторських методик, схвалених державою, у державних закладах освіти для спрямованої педагогічної роботи з обдарованими.

У Розділі 2 висвітлено питання як становлення соціальної та освітньої реалії неформальної освіти в Китаї в історичному аспекті, так і визначення цього поняття на основі чинного законодавства та наукових розвідок. У Розділі вперше презентується та обґрунтовується авторське бачення етапів розвитку неформальної освіти в КНР з 1949 р. дотепер, яка визначена на основі трактування поняття та завдань цієї форми надання освітніх послуг, з огляду на нормативну базу країни, яка складається з 5 компонентів; схарактеризовано види закладів освіти, які сьогодні є представленими на ринку освітніх послуг КНР та об’єднуються загальним поняттям “заклади неформальної освіти” через те, що вони є недержавної форми власності (недержавні заклади освіти, приватні навчальні заклади, міжнародні школи, заклади онлайн освіти, заклади додаткової освіти, інститут репетиторства) що є актуальним та необхідним для розуміння реалій системи освіти сучасної КНР.

У Розділі 3 велику увагу приділено підготовці вчителів та іншого педагогічного персоналу до роботи з обдарованими дітьми та в закладах неформальної освіти в державних і недержавних вищих та професійних навчальних закладах педагогічного профілю. Наведена характеристика видів підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми, яка використовується в приватних педагогічних вищах країни, та на першому робочому місці, що варті уваги, оскільки містять цінні наробки, які доцільно адаптувати і імплементувати у систему фахової підготовки вчителів, фасилітаторів, гувернерів в Україні.

Однак, разом з тим, дисертаційне дослідження У Яньліня не позбавлено певних **дискусійних положень**. Зокрема:

1. При вихідному положенні, що «китайська державна система вищої освіти спрямована на забезпечення педагогічними кадрами виключно державних шкіл» (с.131), сектор неформальної освіти є більш привабливим для

вчителів, які отримали державну університетську освіту. На наш погляд, в роботі слід було б більш чітко визначити вимоги до вчителів у державному та неформальному секторі ринку освітніх послуг для більш чіткого розуміння практики підготовки означених фахівців.

2. На с.38-39 роботи міститься опис “Концепції розвинутої якості” з формулою визначення стандарту для визначення “надзвичайних” дітей. Але нема відомостей про практичне застосування цієї методики в практиці навчальних закладів КНР.
3. Параграф 1.3, який присвячено сучасним моделям роботи з обдарованими дітьми в КНР, містить опис трьох китайських авторських методик, які, без сумніву, є предметом зацікавлення українських науковців і практиків. Але, вважаємо, робота значно виграла б, якби прикладів та аналізу саме авторських методик було більше.
4. Під час проведення дослідження дисертантом встановлено, що на кожному з визначених історичних етапів розвитку неформальної освіти, як педагогічної реалії, набувалися певні форми надання освіти зі збереженням форм попередніх етапів, але автором дисертації не визначено недоліки та проблеми, які існували на кожному з етапів та, що не менш важливо, шляхів розв’язання виявлених проблем і усунення недоліків. Такий аналіз допоміг би запобігти появі аналогічних негативних явищ у сучасній практиці України при розбудові сектору неформальної освіти.
5. Оскільки робота вводить в науковий простір України досить багато нових відомостей щодо трактування, генези та особливостей сприйняття таких реалій, як “обдаровані діти” та “неформальна освіта”, з огляду на китайські реалії для спрощення сприйняття цієї інформації її варто було б подати у Додатках у вигляді таблиці із зазначенням історичного періоду.

Висловлені зауваження та побажання суттєво не знижують загальне позитивне враження про дисертацію. У цілому, робота виконана на високому теоретичному та практичному рівнях. Наукова новизна та практична значущість дослідження, чітка логіка побудови його структури та наукового апарата є підставою для **висновку**, що дисертаційна робота “Підготовка майбутніх вчителів до роботи з обдарованими дітьми в неформальній освіті КНР” є самостійним і завершеним науковим дослідженням на правах рукопису, яке виконано здобувачем особисто за актуальною темою з використанням адекватних методів наукового пошуку.

Робота характеризується єдністю змісту, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати проведених здобувачем досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне

значення, свідчать про особистий внесок здобувача в науку та достатньо повно оприлюднені у наукових працях здобувача, за своєю актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, теоретичним і практичним значенням. Апробація та географія матеріалів дослідження є достатньою.

Дисертація відповідає спеціальності 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями) та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01. 2017 № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та пп.9-15 “Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167 (назва Постанови із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 608 від 09.06.2021; із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 979 від 21.10.2020, № 608 від 09.06.2021, зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022), а її автор У Янєлінь заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Ольга ПЛАХОТНИК

